

نیرو و قدرت در سایه‌ی اتحاد

گروه تنظیم استاد طاهایی
استاد طاهایی رحمته‌الله در سال ۱۳۸۶ در جمع پژوهشگران مدرسه‌ی علمیه‌ی نرجس رحمته‌الله جهت تولید علمی و پژوهش به روز و موفق توصیه به اتحاد و همدلی دارند. ایشان با استناد به کلام امام علی علیه‌السلام بر این باور بود که نیرو و قدرت در سایه‌ی اتحاد به دست می‌آید. راز و رمزهای موفقیت در بهره‌مندی از سخنان اهل بیت علیهم‌السلام است.
اگر جامعه‌ای بخواهد به پیروزی دست یابد بهترین توشه‌ی آنان بهره بردن از کلام اهل بیت علیهم‌السلام است. استاد ضمن دعوت پژوهشگران مدرسه‌ی علمیه‌ی نرجس رحمته‌الله به اتحاد و همدلی برای موفقیت بیشتر تأکید کردند که هر کار مهمی به خصوص پژوهش، با اتحاد و تدبیر به بار می‌نشیند. اینک در نوشتار حاضر بخشی از سخنان ایشان را می‌آوریم.

لزوم وحدت؛ ظاهری و باطنی

جوامع و ملت‌ها در اثر اتحاد و اتفاق قدرت عظیمی نصیبشان گردید که در سایه‌ی آن گرفتاری‌ها و مشکلات را دفع کرده و از بلای ذلت‌رهایی یافتند و با این امر مهم و سلاح بزرگ در خدمت به دین و رشد اسلام به پیروزی رسیدند. آگاهی دادن به جوانان و روشنگری آنان بر این نعمت بزرگ بسیار ضروری است.
وحدت جوامع باید ظاهری و باطنی باشد. اگر افراد در ظاهر جمع و متحد باشند اما در باطن تنها و پراکنده، سبب شود ذلت و زبونی دامنگیرشان شود و در مدت کوتاهی همه‌ی سرمایه‌های خود را از دست می‌دهند زیرا گاهی افراد بدن‌هایشان در کنار یکدیگر اما افکار و خواسته‌هایشان پراکنده است. چنین حالتی در جوامع انسانی مورد مذمت است.
امام علی علیه‌السلام در خطبه‌ی ۲۹ می‌فرمایند: «أَيُّهَا النَّاسُ الْمَجْتَمِعَةُ أَبْدَانُهُمُ الْمُخْتَلِفَةُ أَهْوَاؤُهُمْ كَلَامُهُمْ يُوْهِي الصُّمَّ الصَّلَابَ وَ فَعْلُهُمْ يُطْمِعُ فَيْكُمُ الْأَعْدَاءَ...»؛ ای مردم! بدن‌های شما در کنار هم، اما افکار و خواسته‌های شما پراکنده است، سخنان ادعایی شما، سنگ‌های سخت را می‌شکند ولی رفتار سست شما دشمنان را به طمع می‌اندازد و امیدوار می‌سازد. نکته‌ی مهم در کلام مولی علیه‌السلام این است که چه بسا در سخنان افراد اجتماع این عدم اتحاد و همدلی محسوس نباشد و با شعارها و سخنان آتشین از وحدت بگویند اما پشت پرده‌ی این سخنان چیزی جز پراکندگی و تفرقه چیزی نیست! با این هشدار امام علی علیه‌السلام معلوم می‌شود که لزوماً وحدت ظاهری منجر بر وحدت باطنی نمی‌شود.

اتحاد و فراوانی نعمت‌ها

این همه امکانات و نعمت‌های فراوانی که در اختیار ما قرار گرفته و موقعیت‌های خوبی که برای جامعه‌ی ما ایجاد شده است از کجا و چگونه به دست آمده است؟

جواب در یک جمله خلاصه می‌شود: پرهیز از تفرقه و اهتمام به الفت و محبت، پیوستگی و همکاری که عافیت و سلامت جامعه را تضمین می‌کند. توصیه و تشویق به موهبت الهی در بخشی از کلام مولی امیرالمؤمنین علیه‌السلام در فرازهایی از خطبه‌ی قاصعه دیده می‌شود: «وَ أَحْذَرُوا مَا نَزَلَ بِالْأُمَمِ قَبْلَكُمْ مِنَ الْمَثَلَاتِ بِسُوءِ الْأَفْعَالِ وَ ذَمِيمِ الْأَعْمَالِ فَتَذَكَّرُوا فِي الْخَيْرِ وَ الشَّرِّ أَحْوَالَهُمْ وَ أَحْذَرُوا أَنْ تَكُونُوا أَمْثَالَهُمْ فَإِذَا تَفَكَّرْتُمْ فِي تَفَاوُتِ حَالِهِمْ فَالْزَمُوا كُلَّ أَمْرٍ لَزِمَتِ الْعِزَّةُ بِهِ

شَانَهُمْ [حَالَهُمْ] وَ زَا حَتِ الْأَعْدَاءُ لَهُ عَنْهُمْ» (نهج البلاغه: خطبه ۱۹۲)؛ از کیفرهایی که بر اثر کردار بد و کارهای ناپسند بر امت‌های پیشین فرود آمد، خود را حفظ کنید و حالات گذشتگان را در خوبی‌ها و سختی‌ها به یاد آورید و بترسید که همانند آنان باشید پس آنگاه که در زندگی گذشتگان مطالعه و اندیشه می‌کنید، توجه داشته باشید که چه چیزی عامل عزت آنان بود و دشمنان را از سر راهشان برداشت. امام علیه السلام در ادامه‌ی کلام نعمت‌هایی را که بر اثر اتحاد و همدلی به دست می‌آیند از جمله عافیت، فراوانی نعمت، الفت، کرامت و شخصیت، عزت و... را نام می‌برند و می‌فرمایند: «و مَدَّتِ الْعَافِيَةُ بِهِ عَلَيْهِمْ وَ انْقَادَتِ النِّعْمَةُ لَهُ مَعَهُمْ وَ وَصَلَتِ الْكَرَامَةُ عَلَيْهِ حَبْلُهُمْ مِنَ الْاجْتِنَابِ لِلْفِرْقَةِ وَ الزُّرْمِ لِلْأَلْفَةِ وَ التَّحَاضُّ عَلَيْهِمَا وَ التَّوَاصِي بَهَا» (همان) و سلامت و عافیت زندگی آنان را فراهم کرد و نعمت‌های فراوان را در اختیارشان گذاشت و کرامت و شخصیت به آنان بخشید که از تفرقه و جدایی اجتناب کردند و بر وحدت و همدلی همت گماشتند و یکدیگر را به وحدت واداشته، به آن سفارش کردند. نکته‌ی قابل توجه این که اگر در مسأله‌ی وحدت دقت نشود خداوند لباس عزت و کرامت را از تن جامعه گرفته و وسعت و فراوانی نعمت را از آنان سلب می‌نماید.

همبستگی؛ ستون فقرات قدرت

عزیزان دقت کنید! مبادا عامل پیروزی (وحدت و همدلی) را رها کرده و فراموش کنید. مراقب باشید صفاتی مانند کینه‌های درونی، بخل و حسادت، پشت کردن به هم در درونتان رشد نکند که این‌ها باعث درهم شکستن ستون فقرات شما می‌گردد. سستی و از هم گسیختگی بین شما ایجاد کرده و سبب شکست شما می‌شود: «وَ اجْتَنِبُوا كُلَّ أَمْرٍ كَسَرَ فِقْرَتَهُمْ وَ أَوْهَنَ مِنْهُمْ مَنْ تَضَاغَنَ الْقُلُوبُ وَ تَشَاحَنَ الصُّدُورُ وَ تَدَايَرِ النُّفُوسُ وَ تَخَاذُلِ الْأَيْدِي» (همان) از کارهایی که پشت آن‌ها را شکست و قدرت آن‌ها را درهم کوبید، چون کینه توزی با یکدیگر، پر کردن دل‌ها از بخل و حسد، به یکدیگر پشت کردن و از هم بریدن و دست از یاری هم کشیدن پرهیزید.

هدف واحد، برترین عامل پیروزی

بخشی از فرازهای کلام امام علی علیه السلام در تبیین مهم‌ترین عوامل پیروزی و شکست جوامع، عبرت آموزی از سرنوشت امت‌های پیشین است. امام علیه السلام با تعبیرات گوناگونی ابعاد وحدت کلمه را منعکس کرده، می‌فرماید: «فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانُوا حَيْثُ كَانَتِ الْأُمَلَاءُ مُجْتَمِعَةً، وَ الْأَهْوَاءُ مُؤْتَلِفَةً، وَ الْقُلُوبُ مُعْتَدِلَةً، وَ الْأَيْدِي مُتَرَادِفَةً، وَ السُّيُوفُ مُتَنَاصِرَةً، وَ الْبَصَائِرُ نَافِذَةً، وَ الْعَزَائِمُ وَاحِدَةً. أَلَمْ يَكُونُوا أَرْبَابًا فِي أَقْطَارِ الْأَرْضِينَ، وَ مُلُوكًا عَلَى رِقَابِ الْعَالَمِينَ» (همان) بنگرید (اقوام پیشین) را در آن هنگام که جمعیت‌هایشان متحد، خواسته‌ها هماهنگ، اندیشه‌ها معتدل، دست‌ها پشتیبان هم، شمشیرها یاری کننده‌ی یکدیگر، دیده‌ها نافذ و تصمیم‌ها یکی بود، چگونه بودند؟ آیا (در آن روز) آن‌ها زمامدار اقطار زمین نبودند و بر مردم جهان حکومت نمی‌کردند؟

امام علیه السلام در این عبارات زیبا و پرمعنا اتحاد و اتفاق را در همه‌ی مظاهرش بیان کرده، آن را عامل سربلندی و حاکمیت و قدرت عظیم شمرده است. با اتفاق در خواسته‌ها، اتفاق در برنامه‌ها و تصمیم‌ها، اتفاق در عمل، اتفاق به هنگام صلح و جنگ و در یک کلمه، اتحاد صفوف در جمیع مظاهر حیات و زندگی جوامع به سربلندی و رشد می‌رسند (ر.ک: مکارم شیرازی، ۱۳۸۳، ج ۷، ص ۴۶۲).

عزیزان! نتیجه‌ای که می‌توانیم از فرمایش ولی، امیرالمؤمنین علیه السلام، داشته باشیم این است که بالاترین و مهم‌ترین عامل پیروزی اقوام گذشته اتفاق در اهدافشان بود؛ وقتی که همه به سوی یک هدف حرکت کنیم هیچ اصطکاک و تضادی به وجود نمی‌آید و تزاممی نیست. این مسأله را در انقلاب خودمان مشاهده کردیم. چه عاملی انقلاب ما را به پیروزی رساند؟ آیا هدف واحد و سخن واحد نبود؟ همه با هم به سوی یک هدف حرکت کردند؟ منی در کار نبود، منی در کار نبود، منی در کار نبود، منی در کار نبود، منی در کار نبود... بر اثر همین اتحاد ما انقلاب به پیروزی رسید. ما اگر دوباره‌ی همین انقلابمان فکر کنیم بزرگترین عبرت را می‌گیریم. اما اگر هدف یکی نباشد الفت‌ها و محبت‌ها از بین می‌رود و مردم در اثر پراکندگی به نبرد با یکدیگر می‌پردازند و خداوند وسعت نعمت را از آنان سلب می‌نماید و لباس کرامت و عزت را از تشنه‌ی بیرون می‌کند.

حاصل سخن:

یکی از عوامل عدم پیشرفت و تولید و حرکت، اختلاف در تصمیم‌ها و تدبیرهاست؛ زیرا امام علی علیه السلام می‌فرمایند: «الخلاف یهدم الرأی» (حکمت ۲۱۵)؛ اختلاف نابود کننده‌ی اندیشه است.

روشن است برای انجام هر کار مهمی احتیاج به فکر و اندیشه و تدبیر و تصمیم‌گیری صحیح است و این مهم تنها در فضایی ممکن است که اختلاف در آن نبوده، بلکه تمام کسانی که در آن تصمیم‌گیری شرکت دارند هدفشان رسیدن به نقطه‌ی واحد و حتی الامکان دور از هر گونه خطا و اشتباه باشد.

منابع:

* نهج البلاغه

مکارم شیرازی، ناصر، پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۳.